

Deelnemers project Vruchtbare Kringloop halen een gemiddelde bedrijfsstikstofbenutting van veertig procent

Evenwichtsbemesting in de Achterhoek

Voor het eerst in dertig jaar is er in 2014 meer fosfaat aan de bodem onttrokken dan dat er werd toegediend. Dat blijkt uit het project Vruchtbare Kringloop Achterhoek en Liemers, dat cijfers van 214 KringloopWijzers op een rij zette. Kenggetallen uit het project stimuleren het werken aan een sluitende mineralenkringloop.

tekst **Jaap van der Knaap**

Toen ik recent een interview las met een vrouw van de Vereniging van Drinkwaterbedrijven die vindt dat de landbouwsector niets doet om stikstof- en fosfaatverliezen naar grondwater te voorkomen, viel ik van mijn stoel. Daar word ik echt boos van. De sector is juist op tal van terreinen bezig met verantwoord mineralenbeheer en boekt enorme resultaten. Maar dan moet je daar wel oog voor hebben.' Johan Temmink, specialist mineralen bij ForFarmers, steekt maar meteen scherp van wal.

'Vorig jaar hebben de deelnemers van het project Vruchtbare Kringloop Achterhoek en Liemers voor het eerst in dertig jaar meer fosfaat onttrokken uit de bodem dan dat er fosfaat is aangevoerd. Dat betekent dat we steeds dichterbij de buurt van evenwichtsbemesting komen. Er wordt hier echt op het scherpst van de snede geboerd.'

Temmink is nauw betrokken bij het project Vrucht-

bare Kringloop, waarin onder meer LTO Noord, Waterschap Rijn en IJssel, Vitens, Rabobank, provincie Gelderland en ForFarmers samenwerken met rundveehouders uit de regio's Achterhoek en Liemers. In het project staat het werken met cijfers afkomstig van de KringloopWijzer centraal. 'Het unieke van het project is dat we KringloopWijzers van in totaal 214 melkveebedrijven van 2014 en 2013 konden vergelijken', vertelt Gerjan Hilhorst, die als onderzoeker vanuit Wageningen UR zijn bijdrage levert aan het project. 'Via de KringloopWijzer kunnen we het effect zien van maatregelen die veehouders troffen om de mineralenkringlopen meer sluitend te krijgen. Dat blijkt niet alleen goed voor het milieu, maar draagt ook bij aan het rendement van het bedrijf.'

Niet afrekenen per jaar

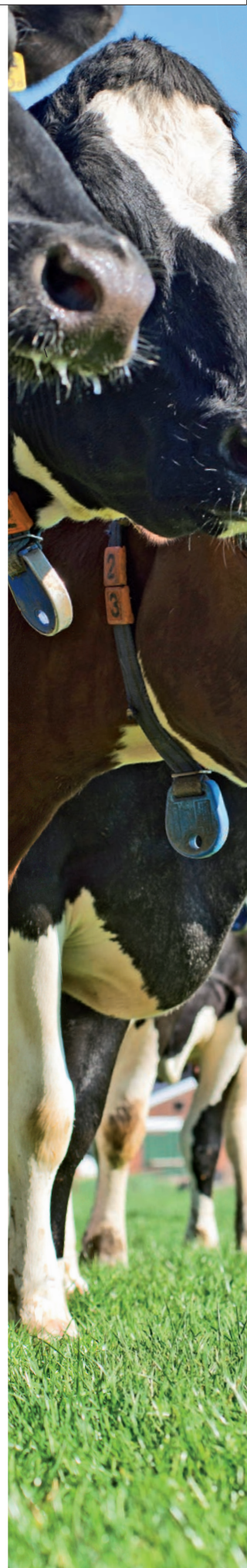
De 214 veehouders binnen het project produceerden vorig jaar 898.000 kg melk op 50,5 hectare. Daarmee groeiden ze ten opzichte van 2013 gemiddeld 20.000 kg melk en 0,4 hectare, zo blijkt uit de basiscijfers. 'De deelnemers zijn gemiddeld de grotere veehouders die een extra drive hebben om zich te bewijzen. Ze

Tabel 1 – Grasopbrengst en bemesting

	2013	2014
opbrengst droge stof (kg/ha)	10.250	11.790
kvem	9.710	11.450
stikstof (kg/ha)	278	322
fosfaat (kg/ha)	83	106
ruw eiwit in graskuil	175	180
fosfor in graskuil	3,8	4,3
stikstofbemesting (kg/ha)		
dierlijke mest	299	269
kunstmest	158	171
totaal	457	440
fosfaatbemesting (kg/ha)		
dierlijke mest	97	84
kunstmest	1	2
totaal	98	86
overschot (kg/ha)		
stikstof	172	115
fosfaat	14	-21

Tabel 2 – Overschotten en benutting

	2013	2014
overschot (kg/ha)		
stikstof bedrijf	206	168
stikstof bodem	141	101
fosfaat bedrijf en bodem	11	-19
stikstofbenutting (%)		
bedrijf	34,9	40,0
vee	25,7	25,4
bodem	65,2	74,5
fosfaatbenutting (%)		
bedrijf	82,7	100,0
vee	33,2	33,1
bodem	88,4	122,7

vinden het niet terecht dat in deze regio de derogatie is aangescherpt van 250 kg stikstof per hectare uit dierlijke mest naar 230 kg en dat willen ze graag aantonen met cijfermateriaal', zo typeert Temmink de deelnemers. Met gemiddeld 104 koeien, 75 stuks jongvee en 18.000 kg melk per hectare wordt er redelijk intensief geboerd.

'Vorig jaar was een uitzonderlijk groeizaam jaar met hoge opbrengsten', zo vertelt Robert Meijer, die als productmanager melkvee vanuit ForFarmers betrokken is. Hij wijst op tabel 1. 'Gemiddeld over de afgelopen twee jaar haalden de 25 procent bedrijven met de hoogste opbrengst 13,6 ton droge stof gras per hectare en de 25 procent bedrijven met de laagste opbrengst bleven steken op 8,4 ton. Daar valt dus nog wat te winnen.'

Hilhorst knikt en vult hem aan: 'Sturen op een grasproductieverhoging is sturen op stikstofefficiëntie. Bovendien werd er bij grasland gemiddeld 106 kg fosfaat per hectare aan de bodem onttrokken, terwijl er 86 kg was toegediend.' Die extra onttrekking van 20 kg uit de bodem hoeft volgens Temmink niet meteen een probleem te zijn, omdat er een volgend jaar weer een overschot kan zijn. 'Dit geeft aan dat als de KringloopWijzer gebruikt gaat worden als instrument om jaarlijks op bedrijfsniveau af te rekenen, er rekening moet worden gehouden met meerjarige gemiddelden.'

Groot effect van melkproductie per koe

Ten opzichte van 2013 is er binnen het project in 2014 scherper gewerkt met mineralen. De gemiddelde stikstofbenutting per bedrijf steeg van 34,9 procent naar 40 procent en de fosfaatbenutting van de bodem van 88,4 steeg naar 122,7 procent (zie tabel 2). 'Die hogere efficiëntiecijfers komen niet alleen door het betere groeiseizoen', benadrukt Hilhorst. 'Veehouders zijn aan de hand van de cijfers van 2013 echt aan de slag gegaan. In deze regio's kunnen nu vier loonwerkers drijfmest toedienen in de rij tijdens het maiszaaien en er wordt veel beter bemest op maat. Percelen die meer opbrengst leveren, krijgen meer meststoffen op het juiste moment toegediend. Daar zijn echt slagen in gemaakt.'

Ook in de efficiëntie van de veestapel is nog verbetering mogelijk. 'De fosfaatbenutting in de veestapel wordt beïnvloed door de melkproductie per koe, het aantal stuks jongvee, het percentage snijmais in het rantsoen en het fosforgehalte in het krachtvoer', zo vertelt Meijer. 'We zien dat bij de 25 procent bedrijven met de hoogste melkproductie de fosfaatbenutting op 34,2 procent ligt, tegenover 31,8 procent bij de 25 procent bedrijven met de laagste productie per koe.' Ook bij jongveebezetting is er een efficiëntieverschil van 3 procent. Dit betekent bijvoorbeeld in een situatie met fosfaatrechten een verschil van 15 tot 20 procent melk per kg fosfaat. 'We merken dat veehouders nu werken aan een hogere productie per koe en dat ze selectiever jongvee aanhouden.'

Ook op basis van percentage mais in het rantsoen – maiskuil heeft een laag fosforgehalte – en fosfaatarmere krachtvoer is er te sturen op fosfaatbenutting, zo blijkt uit de cijfers van de KringloopWijzer. Volgens Hilhorst is goed te zien dat de resultaten meer en meer van de melkveehouder zelf afhangen. 'Het huidige mestbeleid stelt nieuwe eisen aan de veehouder. Een foute beslissing wordt meteen zichtbaar. De lat wordt hoger gelegd, het draait steeds meer om het echte vakmanschap.'

Maarten Schoone is benoemd tot Ridder in de Orde van Oranje-Nassau. De achtenzestigjarige melkveehouder uit Swifterbant ontving de koninklijke onderscheiding onder meer omdat hij zich in de periode 1978 tot en met 2009 actief heeft ingezet voor de veeverbetering. Zo was hij meer dan tien jaar actief voor het Rundveesyndicaat Overijssel en Flevoland en was hij lid van de raad van commissarissen van CRV. Op dit moment is hij voorzitter van de Vereniging Windpark Rivierduingebied en voorzitter binnen het bestuur van Natuur- en Milieufederatie Flevoland.

Toine Roozen

Maarten Schoone

Toine Roozen (45) wordt de nieuwe directeur van Interbull, het reken centrum voor internationale fokwaardeschatting in Zweden.

Na het afronden van zijn studie in Wageningen vertrok Roozen naar Groot-Brittannië waar hij bij varkensfokkerijorganisatie PIC werkte. Sinds 2003 zette hij zich achtereenvolgens in voor Genesis Faraday, de Biosciences KTN en de Knowledge Transfer Network; organisaties die landbouwbedrijven helpen bij het inpassen van academisch onderzoek. Zo is hij betrokken bij Quantomics en Gene2Farm, projecten waarbij toepassingen van genoomonderzoek in de landbouw worden gestimuleerd.

Jan Dijkstra (50), universitair hoofddocent voeding van herkauwers bij Wageningen UR, is in de Verenigde Staten geëerd voor zijn onderzoekswerk aan rundveeantsoenen. Tijdens het internationale voedingscongres ADSA kreeg Dijkstra de American Feed Industry Award omdat hij zich al meer dan tien jaar inzet voor onderzoek naar methaanuitstoot en de relatie met rundveeantsoenen. Dijkstra publiceert regelmatig over zijn onderzoekswerk in Veeteelt.